

Erivajadusega inimesed võitlevad vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega

Puuetega inimesed on üks vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riskigruppe. Nad on suurema tõenäosusega töötada ja peavad toime tulema väiksema sissetulekuga, samuti on nende jaoks raskendatud ligipääs hoonetele, kaupadele ja teenustele, mida enamik inimesi peab enesestmõistetavaks.

Puue on omistatud ühele kuuendikule Euroopa Liidu tööealisest elanikkonnast, arvuliselt on see ligi 65 miljonit. Puudega inimeste tööhõive määr ELis on 50%, ülejäänud elanikkonna puhul on see näitaja 68%. Tõsise puudega inimestest osaleb tööturul ainult 20%.

2009. aasta alguse seisuga elas Eestis 118 000 puudega inimest, mis on 8,8% rahvastikust. Tööturul osaleb neist (st töötab või soovib töötada) 22%, kellest 36% töötab ja 64% ei tööta, kuid sooviks seda teha. Peaaegu iga teine töötav puudega inimene Eestis on oma praegusel põhitöökohal töötanud kuni 4 aastat.

Puuetega inimeste leibkonna keskmine sissetulek Eestis oli 2009. aastal 7361 ja isiklik sissetulek 4665 krooni. Töötavatel puudega inimestel oli isiklik sissetulek keskmiselt 6910 ning mittetöötavatel puudega inimestel 4502 krooni. Praegune sissetulek on piisav toimetulekuks ligi kolmveerandil puuetega inimestest, ülejäänutel ei jätku raha ka vältimatute kulutuste tarbeks. Pooled puuetega inimestest sõltuvad materiaalselt kas täielikult või osaliselt mõnest lähedasest.

Töö leidmine sõltub haridusest

Parema – ja mõnel juhul üldse mingi – töö leidmise eelduseks on haridus, aga ka siin puutuvad puuetega inimesed kokku takistustega. Kõrghariduseni jõuavad nad poole väiksema tõenäosusega kui puudeta ELi kodanikud ja isegi olles omandanud kõrghariduse, on nende tõenäosus saada kõrgetasemeline töökoht väiksem.

Eestis on põhiharidus või vähem ligi 40% puuetega inimestest, üldkeskhariduse on omandanud 18%, kutse- või keskeriharidus on igal kolmandal ning kõrgharidus kümnendikul. Enamasti leiavad puuetega inimesed rakendust lihtsamatel töödel.

Piirangud sotsiaalses suhtluses

Kahjuks on töönapetusel ja sotsiaalsel isolatsioonil ka selged majanduslikud mõjud. Näiteks pole üks kahest puudega inimesest Euroopas kunagi osalenud mõnel vaba aja või spordiüritusel. Üks kolmandik Euroopa puudega inimestest pole kunagi reisinud välismaale või võtnud ette isegi lühiajalisi puhkeväljasõite, kuna takistuseks on ruumide ja teenuste ligipääsetavus. Harvemad on ka regulaarsed kokkupuuted sõprade ja perega.

Eestis läbi viidud uuringud kinnitavad, et umbes pooled puuetega inimestest käivad kodust väljas iga päev või peaaegu iga päev. Väljas käimisest on loobunud 12% ning peapõhjuseks on liikumisprobleemid.

Võimalusi vaba aja veetmisel peavad puuetega inimesed siiski üsna heaks – 35% saab väga suurel määral ja ligi pooled (46%) mõningal määral valida, kuidas oma vaba aega veeta. Samas umbes viiendikul (19%) puuetega inimestest ei ole valikuvõimalusi vaba aja veetmiseks.

Perekonnaliikmeid, sugulasi või sõpru külastab Eestis rohkem kui kolmandik ehk ligi 37% puuetega inimestest nii palju kui nad soovivad. Lisaks umbes 30% on neid, kes küll käivad lähedastel külas, kuid sooviksid seda senisest enam teha. 12% oma lähedasi ei külasta, kuid sooviksid seda teha.

Ainult 7% vastanutest saab puhkuseraisidel käia nii palju kui nad soovivad.

Mida Euroopa Liit teeb?

Mida Euroopas tehakse, aitamaks puuetega inimesi võitluses vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega?

EL on aidanud puuetega inimeste kaasamisele kaasa läbi puuetega inimeste tegevuskava (Disability Action Plan) aastateks 2004-2010. Selle eesmärgiks on aidata kaasa sellele, et puuetega inimesed saaksid täieõiguslikult osaleda ühiskonnaelus. Kava on aidanud tagada, et puuetega inimeste probleemid on integreeritud – või süvalaiendatud – olulisemates ELi poliitikavaldkondades.

Hetkel on Euroopa Komisjonis ettevalmistamisel uus ELi puuetega inimeste strateegia aastateks 2010-2020.

EL on alla kirjutanud ka ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonile. See on esimene Euroopa Liidus allkirjastatud inimõiguste alane konventsioon. Dokumendi eesmärgiks on edendada, kaitsta ja tagada täielikult ja võrdselt kõik inimõigused ja põhivabadused kõikidele puuetega inimestele ning edendada lugupidamist nende loomupärase väärkuse vastu.

Lisaks julgustab Euroopa tööhõivestrategie liikmesriike töötama välja algatusi, mis aitavad kaasa puuetega inimeste läbilõõmisele tööturul.

Puuetega inimeste elu parandamises mängivad oma osa ka ELi õigusaktid. Näiteks võrdse kohtlemise direktiiv kohustab tööandjaid võtma kasutusele mõistlikke abinõusid, et aidata puuetega inimesi töökohal. See võib hõlmata näiteks ratastooli kaldteede paigaldamist ehitistele või tugitehnoloogiate pakkumist pimedatele. Samuti on võimalik muuta töökorraldust, et see sobiks paremini puuetega inimestele.

Tänu uutele ELi eeskirjadele peavad puuetega inimestele olema tagatud kindlad õigused lennureisil. Neile peab pakkuma tasuta abilist lennujaamas

liikumiseks ning vajalikku informatsiooni. Broneeringust ei saa keelduda üksnes puude alusel.

Liikumiskeskuste ja muude erivajadustega inimestele peab olema tagatud abi rongiga liikudes. Sarnaseid õigusakte töötatakse välja ka mere- ja bussiliikluse kohta.

Euroopa Komisjonis on koostamisel laiemad diskrimineerimisvastased õigusaktid, mis tagaksid võrdse kohtlemise ka mujal kui töölus. Kui liikmesriigid need vastu võtavad, aitab see kaasa ligipääsu parandamisele kaupadele ja teenustele (nt pangateenused, haridus, transport ja tervishoid).

Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa aasta jätkab tähelepanu juhtimist puuetega inimeste raskustele ning meetmetele, mis võetakse vastu, et aidata neil täiel määral saada osa ühiskonnaelust.

Lisainfo

[Commission Staff Working Document](#)

[The EU and people with disabilities](#)

[Relevant legislation](#)

[The EU Disability Action Plan](#)

[The European Disability Forum: Facts and Figures](#)

[Eesti Puuetega Inimeste Koda](#)

[Puuetega inimeste ja nende pereliikmete hoolduskoormuse uuring](#), Tartu Ülikool, 2009

[Puuetega inimeste töötamist toetavad meetmed](#), 2008, GfK